

Forelesning 11

NO kapittel 5 Internasjonal handel

Innledning

Handel viktigste samkvem mellom land, kilde til velstand, fisk fra Lofoten, Hansatiden, olje og gass

5.1 Handel og komparative fortrinn (se også Strøm og Vislie, kapittel 5.4.2, s. 207-215)

Figur 5.1 Handel ved fullkommen konkurranse

Tilbud og etterspørsel i hjemmemarkedet, ved autarki og ved handel, se på et land til, utlandet, og samspillet mellom landene via handel, utlandets eksporttilbud og hjemlandet importetterspørsel

Symboler: e eksport, m import, toppskrift u (utlandet) og h (hjemlandet), F frihandel??

Med bare to land må vi ha likhet mellom et lands eksport og det andre lands import (i likevekt, er vel unødvendig å si mht volum, men ikke i verdi, dvs. ingen utbytting)

$$e^{uF} = m^{hF}$$

Avgjørende for handel: autarkiprisen før handel i forhold til prisen ute

To varer: Hjemlandet vil eksportere x_1 hvis og bare hvis alternativkostnaden ved å produsere denne varen hjemme er lavere enn ute:

$$-\left(\frac{dx_2}{dx_1}\right)^h < -\left(\frac{dx_2}{dx_1}\right)^u$$

Komparative fortrinn

Et land har komparative fortrinn i produksjonen av en vare hvis antall enheter av andre varer man må gi opp for å produsere en ekstra enhet av denne varen er mindre i vedkommende land enn i andre land

Et land må ha komparative fordeler på minst en vare, og kan ikke ha det på alle.

Tilpasningen i en åpen økonomi

Figur 5.2 Tilpasning ved autarki og fri handel

Prisene gitt på verdensmarkedet ved handel, null transportkostnader

Gevinster ved handel

Forbruksmuligheter ved autarki begrenset av produksjonsmulighetene, mens de ved handel er begrenset av budsjettet ved handel (balanse i verdi mellom eksport og import)

To typer gevinster: Frikoplingsgevinst og gevinst ved utnytting av de komparative fortrinn.

Må skille mellom fordeler for et land med handel, og fordeler for enkelte grupper (personer), skillet går mellom et potensial for høyere velferd, og hvordan potensialet faktisk blir fordelt.

Full utnyttelse av komparative fortrinn ved fri handel; alle land samme marginale transformasjonsbrøk.

5.2 Forklaringer på komparative fortrinn

Må se på både produksjonsforhold og etterspørselsforhold

Forskjeller i produksjonsmuligheter

Forskjeller i teknologi (Ricardo), ressurstilgang (Heckscher – Ohlin). NB! Det er relative teknologiforskjeller som betyr noe (bak alternativkostnadsbegrepet). Også relative tilganger på ressurser er det som teller.

Forskjeller i etterspørselsmønster

Komparativ betalingsvilje; 3 årsaker: forskjeller i smak, forskjellig inntektsnivå, forskjellig fordelig av inntekt gitt samme gjennomsnittsinntekt og smak.

5.3 Ricardiansk teori

Se Strøm og Vislie, kapittel 5.4.2, s. 207-215

Produktsyklusteori

Produkter blir først produsert i land der de blir utviklet, så flyttes tyngdepunktet til andre land, for eksempel lavkostland. NB! Likner på opplegget i Weil-boka om innovatør-land og kopist-land

5.4 Heckscher – Ohlin – teorien

Rendyrker betydningen av forskjeller i faktortilgang. 2x2x2-modellen: Se på to land. Vi forutsetter like produktfunksjoner i de to land for hver av de to varer, konstant skalautbytte, identiske etterspørselsmønstre, fullkommen konkurranse, fri handel uten transportkostnader eller transaksjonskostnader.

To innsatsfaktorer, vare 1 kapitalintensiv, vare 2 arbeidsintensiv; $n_1 / k_1 < n_2 / k_2$.

Hjemlandet (h) relativt mer rikelig utstyrt med kapital enn Utlandet (u); $K^h / N^h > K^u / N^u$

Forutsetter at produktprisene er gitt på verdensmarkedet. I likevekt med handel har vi at faktorprisene kun er avhengig av produktprisene, ikke faktortilgangene. For hvert land har vi:

$$p_i = c_i(w, r), i = 1, 2 \Rightarrow$$

$$w = w(p_1, p_2)$$

$$r = r(p_1, p_2)$$

Sammenhengen med kapitalavkastning-lønnsrelasjonen i NO:

Fra første likning pris lik gjennomsnittskostnad får vi i langsiktig likevekt:

$$p_i = c_i(w, r) \Rightarrow r = r_1(p_1, w), r = r_2(p_2, w)$$

I autarki gjelder pris lik gjennomsnittskostnad, men produkt- og faktorpriser er da land-spesifikke.

Hva er det som kan gi komparative fordeler? Dvs. hva er det som gjør forholdt mellom faktorprisene i autarki forskjellig mellom de to land? Bruk av Stolper – Samuelson – teoremet: hvis landet h har komparative fortrinn i produksjonen av den kapitalintensive varen (1) og dermed en lavere autarkipris for vare 1 enn landet u, så må kapitalavkastningskurve for vare 1 ligge nærmere origo i h enn i u. Da må kapitalavkastningen være lavere og lønnen høyere i h enn i u. Har h lavere autarkipris på den arbeidsintensive varen 2 enn u må det innebære at lønnen er lavere og kapitalavkastningen høyere i h enn i u.

Sammenlikning av to land med samme teknologi, men forskjellige relative faktorpriser, så vil prisforholdet mellom arbeids- og kapitalintensive varer være lavere i det landet hvor forholdet mellom lønn og kapitalavkastning er lavest. Landet med lavest prisforhold har et komparativt fortrinn i produksjonen av den arbeidsintensive varen (2). Tilsvarende må det andre landet ha komparativt fortrinn i produksjon av den kapitalintensive varen (1).

Figur 5.9faktorpriser og komparative fortrinn

Problem: ombytting av faktorintensiteter hvis landene er for forskjellige (jordbruk India og USA; reversering av faktorintensiteter)

Paradokser pga forskjeller i etterspørselsstruktur

Heckscher – Ohlin – teoremet

Et land har komparative fortrinn i produksjon av den varen som er intensiv i bruken av den faktoren som landet er relativt rikelig utstyrt med.

Empiri

Leontief-paradokset. Faktorinnhold i USAs utenrikshandel, importen mer kapitalintensiv enn eksporten. Må se på flere faktorer, naturressurser, høyt utdannet – lavt utdannet arbeidskraft

Handel og nasjonale faktorpriser

Med land h med relativt mye kapital og land u relativt mye arbeidskraft vil man vente at kapital i autarki vil være relativt billig i h og arbeidskraft relativt billig i u; $(w^h / r^h)^A > (w^u / r^u)^A$.

Handel: ressurser i h overføres til kapitalintensiv bransje fra arbeidsintensiv, og i u fra kapitalintensiv til arbeidsintensiv bransje. Men da stiger relativt kapitalprisen i h og relativ arbeidspris stiger i u.

(w^h / r^h) synker og (w^u / r^u) stiger. Faktorprisene utjevnes mellom landene;

Faktorprisutjevningsteoremet.

Figur 5.10 Faktorprisutjevningsteoremet

Forskjeller i relative faktorpriser gir komparative fortrinn, handel må da føre til utjevning av forskjellene og til slutt eliminert når komparative fortrinn utnyttes fullt ut.

Figur 5.11 Faktorpriser og produksjonsmønster

Mange varer og innsatsfaktorer

Med to varer og tre innsatsfaktorer vil faktorrikighetsbegrepet ikke nødvendigvis kunne oppfylles for alle varer som eksporteres. Dette impliserer delvis utjevning av relative faktorpriser. Med flere varer enn innsatsfaktorer vil det være flere måter å utnytte faktorrikigheten på. Implikasjon: vi kan ikke forutsi produksjons- og handelsmønstre ut fra kunnskap om faktorgrunnlaget.

Relevansen av faktorprisutjevningsteoremet

Strengte forutsetninger

Handel eller faktorbevegelser

Varer og faktorer kan ikke flyttes kostnadsfritt

Tar ut av pensum resten av kapitlet, dvs. 5.5 – 5.6, lese kursorisk.